

ZAAD &

VOER

MAGAZINE VOOR DE
KWALITEITSBEWUSTE VEEHOUDER
Uitgave 2020/2 ■ Vlaanderen, België

Meer eiwit uit ruwvoer

03

Eiwit uit ruwvoer
steeds belangrijker

06

Elk perceel zijn
eigen grasmengsel

08

Beweiden na de zomer?
Laat je koeien lekker
toppen!

11

Meer voordelen met
kruiden dan alleen
biodiversiteit

VOORWOORD

Eigen eiwit

Droogte, hogere temperaturen, maar ook hevige neerslag. Het klimaat verandert. Toch moet er voldoende eigen ruwvoer gewonnen worden en moet de bedrijfsvoering uiteindelijk rendabel zijn. Het runnen van een melkveebedrijf is geen sinecure.

Het stimuleert ons echter om nog meer ons best te doen: er zijn voor de veehouders met oplossingen. Eiwit uit ruwvoer wordt steeds belangrijker en heeft al jaren onze aandacht. Op onze proeflocatie in Wolfheze verschaffen we ons daarbij veel inzicht in de stikstofopname van een grasplant. Niet dat dit rechtlijnig verband houdt met de eiwitvastlegging in de plant, maar hoe hoger de opname is, hoe hoger in principe de potentie om het stikstof te benutten voor eiwit. Onderzoek is en blijft de beste manier om voortuitgang te boeken.

Komend najaar heeft elke veehouder de uitdaging om extra eiwit te benutten van zijn eigen percelen. Najaarsgras is vaak rijk aan eiwit. Met een goed graslandbeheer is het mogelijk om dit eiwit maximaal te benutten in een heerlijke najaarsnede. In deze Zaad&Voer is daar meer over te lezen.

Ook hebben we natuurlijk onze klavermengsels die voor extra eigen geteeld eiwit zorgen. Nieuw daarbij is het klavermengsel ProtaFix. Hierin zitten vier eenjarige klaversoorten die groeien onder verschillende omstandigheden. De slagingskans is dus groot voor een extra opbrengst, wat het weer ook doet.

Wij wensen jullie hierbij heel veel succes!

Bastiaan en Frank
Barenbrug

Inhoudsopgave

- 3 Eiwit uit ruwvoer steeds belangrijker
- 4 'Elk jaar doorzaaien voor beste graskwaliteit'
- 6 Elk perceel zijn eigen grasmengsel
- 8 Beweiden na de zomer?
Laat je koeien lekker toppen!
- 10 Snelle veldbedekking met minder zaden
- 11 Meer voordelen met kruiden dan alleen biodiversiteit
- 12 Zetmeelverlies grootste probleem bij conservering mais
- 14 Combineer de voordelen van klaver

Zaad & Voer 2020/2

Voor al uw vragen over gras of graslandmanagement kunt u contact opnemen met:

Tom Willems

T. +32 474 10 78 09

E. twillems@barenbrug.be

Pieter Vos

T. +31 6 22 26 57 06

E. pvos@barenbrug.nl

Een uitgave van:

 BARENBRUG

Eiwit uit ruwvoer steeds belangrijker

Eiwit telen op eigen land staat in de belangstelling. Via onderzoek zorgen we er voor dat de mogelijkheden voor melkveehouders steeds verder toenemen.

□ TEKST Tom Niehof

Dit betekent wel dat het ruwvoer in staat moet zijn om voldoende eiwit vast te leggen zodat er ook verantwoord op eiwitrijke krachtvoerders en grondstoffen bespaard kan worden. Bij Barenbrug Research in Wolfheze zijn onderzoekers al jaren bezig met de benutting van stikstof in gras. Stikstof en eiwit in het gras hangen nauw samen, zoals je weet: in elke 6,25 gram eiwit zit 1 gram stikstof. Hoe meer stikstof gras kan opnemen hoe meer eiwit het gras kan vastleggen. Maar zo simpel als hier gesteld is het niet. "De capaciteit om stikstof op te nemen, is niet hetzelfde als de capaciteit om stikstof om te zetten in eiwit", zegt Piet Arts, directeur global research bij Barenbrug. "Er is geen één op één verband."

Veel genetische variatie tussen rassen en binnen rassen

Genetische spreiding

Op dit vlak is nog veel te winnen, concludeert hij. "De beste planten van het slechtste ras, scoren slechter dan de slechtste planten van het beste ras." Er is dus veel genetische spreiding, zowel tussen rassen als binnen een ras. Het voordeel hiervan is dat er veel

voortgang geboekt kan worden. Via hydroponics, het kweken van gewassen op alleen maar water onder gecontroleerde omstandigheden, selecteert Barenbrug de beste individuele planten op een bepaalde eigenschap. "We weten van onze genetica precies hoe efficiënt ze met stikstof omgaan."

Voorspelbare rassen

Naast de opname van stikstof onderzoekt Barenbrug ook de verteerbaarheid van het gras zodat de vastgelegde voedingsstoffen maximaal benut kunnen worden door de koe. Nadat het specifieke onderzoek in Wolfheze heeft geleid tot perspectievolle nieuwe grassen, test Barenbrug deze in verschillende klimaatzones over de hele wereld, op verschillende gronden en op verschillende inzaaimomenten. "We willen rassen met een voorspelbaar resultaat onder alle omstandigheden zodat veehouders daar hun voordeel mee kunnen doen", geeft Arts aan. ■

Alidus Hidding, voedingspecialist bij VIB Consulting

'Elk jaar doorzaaien voor beste graskwaliteit'

Het belang van een goede grasteelt neemt steeds verder toe. Met elk jaar doorzaaien kunnen melkveehouders meer én beter ruwvoer winnen, stelt Alidus Hidding van VIB Consulting.

INTERVIEW MET **Alidus Hidding** □ TEKST **Will van Hoof**

Hoe belangrijk is de teelt van gras?

"Gras is een belangrijke leverancier van eiwit. Er zijn meer gewassen die eiwit leveren, zoals quinoa, bonen en erwten, maar die gewassen hebben in de melkveehouderij nooit een grote opgang gemaakt. Bij sommigen boeren passen deze gewassen, maar de opbrengst per hectare is lager dan die van gras. Gras kennen we goed, we kunnen er goed mee werken en er ook hoge opbrengsten mee behalen."

Een koe heeft energie, eiwit en structuur nodig. Met welke

gewassen kun je dat het beste realiseren?

"We hebben een hoogproductieve veestapel. Dat betekent dat koeien veel energie nodig hebben. Mais is daarvoor een ideaal gewas omdat het met gemak veel energie en zetmeel levert. Gras is een goede eiwitbron die steeds belangrijker wordt in het rantsoen. Gras moet je wel goed managen om alle voordelen te benutten en het maximale resultaat te behalen."

Hoe bedoel je dat?

"Door elk jaar door te zaaien, houd je het aandeel goede grassen op een hoog niveau."

Alidus Hidding

“Als je kijkt naar het praktijkonderzoek van mais en welke opbrengsten veehouders realiseren, dan zit er niet veel verschil tussen onderzoek en praktijk. Bij gras is dit anders. Tussen wat gras kan leveren en wat veehouders gemiddeld realiseren, zit een enorm groot verschil. Al jaren halen veehouders ongeveer 10 ton droge stof per hectare met gras. Praktijkonderzoek realiseert 14 tot 16 ton droge stof per hectare. Dan kun je zeggen ‘maar we mogen steeds minder bemesten’, maar dat geldt ook voor mais. Gras is gewoon een moeilijker gewas waar je het hele jaar aandacht voor moet hebben.”

Heb je voorbeelden waaruit dit blijkt?

“Regelmatig loop ik met veehouders door de wei. Dan zie je witbol, ruwbeemd, straatgras, kale plekken. Kale plekken en straatgras dragen niet bij aan de opbrengst en ruwbeemd levert maar 50 procent van de opbrengst van Engels raaigras. Veel veehouders halen dus niet de opbrengst en kwaliteit ruwvoer die mogelijk is.”

Wat kunnen veehouders hier aan doen?

“Ik adviseer om grasland elk jaar door te zaaien. Met een beperkte investering van 5 tot 15 kg graszaad per hectare gaat de opbrengst en kwaliteit van het ruwvoer met sprongen vooruit. Nieuwe graszaden noem ik soldaten. Die moeten het werk doen. Straatgras en ruwbeemd noem ik extremisten. Het duikt overal op waar je het niet hebben wilt. Dat gebeurt bij slecht management, vertrapping bij veel neerslag, te kort maaien, enzovoort. Het gevolg is dat het percentage goede grassen afneemt van 100 naar 90, 80, 70 procent. Door elk jaar door te zaaien, houd je het

‘Graszaden zijn soldaten, die van straatgras en ruwbeemd extremisten’

Alidus Hidding (55)

Alidus Hidding is voedingspecialist bij VIB Consulting. VIB Consulting is een internationaal onafhankelijk adviesbureau voor melkveehouders. VIB ontwikkelde het adviesconcept IndeXboeren (bodem/voer/koe) om melkveehouders meer inzicht te verschaffen in de bedrijfsprocessen die zich op het melkveebedrijf afspelen. Met meer inzicht in deze processen kun je sneller en beter inspelen op wijzigende omstandigheden, is de filosofie. ■

aandeel goede grassen op een hoog niveau.”

Is de gesteldheid van de grond nog van invloed op de kwaliteit en hoeveelheid ruwvoer?

“Ik wil veehouders niet te kort doen, maar de gronden zijn lang niet altijd goed genoeg. Te lage pH's, verdichting van de bodem, storende lagen. Als je bijvoorbeeld voor zachtbladig rietzwenk kiest, wat ik een mooi product vind, moet er op 30 centimeter diepte geen storende laag zitten. Rietzwenk wortelt tot 1 meter diep. Wil je van alle voordelen genieten, dan moet je er ook voor zorgen dat de wortels de bodem in kunnen.”

Gras is een belangrijke leverancier van eiwit. Hoe zie je de mogelijkheden van klaver?

“Het zijn allebei goede eiwitleveranciers. Gras houdt van stikstof, is N-geil. Nu er minder stikstof en drijfmest op het weiland mag worden gereden, is klaver een mooie aanvulling. Je kunt dan nog steeds kuilen realiseren met 18 tot 19 procent ruw eiwit terwijl er minder bemest

wordt. Rode klaver heeft daarbij het voordeel dat het wat sneller grof wordt waardoor het bijdraagt aan de structuur.”

Jouw filosofie is om bemesting en gewasopbrengst altijd op elkaar af te stemmen. Kun je dat toelichten?

“Mijn visie is dat je moet bemesten naar wat je wilt oogsten. Je kunt dat van tevoren goed uitrekenen. Stel je wilt 3.200 kilo droge stof per hectare

en 18,5 procent eiwit. Dan kun je uitrekenen hoeveel kunstmest en drijfmest nodig is om dit te halen. Wel is het belangrijk om te maaien op het moment dat die opbrengst bereikt is. En niet een week eerder maaien omdat het dan toevallig mooi weer is. Nog niet alle stikstof is dan omgezet in werkelijk eiwit, waardoor een deel van de stikstof verloren gaat. De kunst is steeds om opbrengst en kwaliteit bij elkaar te brengen.”

Heb je nog een laatste tip voor veehouders?

“Maai niet te kort. Gras moet dan al zijn energie uit de wortel halen en maakt weinig gebruik van het zonlicht. De groei vertraagt en andere, slechte, grassen en onkruiden krijgen kans om te groeien. Mijn ervaring is dat veehouders die maaien op 8 centimeter hoogte in een jaar meer grasgroei realiseren dan veehouders die korter maaien.” ■

Elk perceel zijn eigen grasmengsel

Welk grasmengsel kies je als een perceel vrijkomt om opnieuw in te zaaien? Een goede vraag! Eén ding staat daarbij vast: door de mengselkeuze af te stemmen op de eigenschappen van het perceel, gaan de opbrengst en kwaliteit van het gewonnen ruwvoer omhoog.

□ TEKST **Will van Hoof**

Mensen zijn gewoontedieren. Melkveehouders ook. Wanneer een perceel vrijkomt om opnieuw in te zaaien, kun je natuurlijk voor een bekend mengsel kiezen dat je al hebt en goed bevalt. Je kunt er ook voor kiezen om je bouwblok in te delen in maaiweides en beweidingweides. Een vrijkomend perceel voorzie je dan van een maai- of beweidingmengsel. Tom Niehof van Barenbrug adviseert echter nog een stapje verder te gaan. De productmanager ruwvoer merkt dat de maximale opbrengst én kwaliteit op je bedrijf stijgen wanneer je op het totale areaal drie à vier grasmengsels teelt. Niehof onderscheidt drie kenmerken waarop je je mengselkeuze zou moeten baseren. Het Milkway-assortiment leent zich hier uitstekend voor.

1

De bedrijfssituatie

Allereerst is er de bedrijfssituatie. Hoeveel melk produceren je koeien en hoe intensief is je bedrijf. Heb je een bedrijf met relatief weinig grond, dan kun je het beste kiezen voor mengsels die een zeer hoge opbrengst geven, zoals Milkway•*Topsilo*. Dit mengsel is samengesteld uit

rassen die de hoogste opbrengst onder maaien realiseren. Heb je een hoogproductieve veestapel, kies dan voor mengsels die een maximale VEM geven en smakelijk zijn, zoals Milkway•*Smakelijk*. Dit mengsel bestaat uit tetraploïd en diploïd laat doorschietend Engels raigras en timothee.

2

De grondsoort

Naast de bedrijfssituatie speelt de locatie een grote rol. Is je in te zaaien perceel laaggelegen of juist hooggelegen? Milkway•*NutriFibre* bevat bijvoorbeeld zachtbladig rietzwenk dat tot meer dan een meter diep wortelt. Het is een ideaal mengsel voor droogtegevoelige gronden. Zelfs tijdens extreme droogte blijft dit gras groen en groeien. Maar ook Milkway•*Meers is* een mengsel dat past op je percelen die gevoelig zijn voor weersinvloeden. Dit mengsel past zowel op droogtegevoelige percelen als natte percelen, zoals veen. De rassen in dit mengsel zijn geselecteerd op standvastigheid, wintervastheid en levensduur. Onder slechte weers- en klimaatomstandigheden handhaven deze grassen

zich prima op je perceel en leveren ze ook nog een hoge voederwaarde.

Bodem en klaver

Niehof wijst ook nadrukkelijk naar de bodemconditie bij de keuze van klaver in een grasmengsel. Klaver houdt niet van een perceel met een hoog stikstofleverend vermogen (maximaal 150 NLV) en een lage pH. "Houd daarom op zandgronden een pH aan van minimaal 5,5 en op klei minimaal 6,0. Zorg daarnaast voor een rulle bodem met een open structuur zodat klaver zich makkelijk vestigt." Als tip geeft Niehof mee dat een gift van ongeveer 500 kg kalk per hectare de pH met 0,1 punt verhoogt. Omdat je maximaal 3 ton kalk per hectare mag strooien, kan je de pH jaarlijks maximaal met 0,6 verhogen.

3 Maatschappelijk ondernemen

Tot slot kunnen de marktomstandigheden een raadgever zijn bij de keuze van een grasmengsel op een vrijkomend perceel. Zuivelondernemingen en supermarkten geven bijvoorbeeld een extra bonus wanneer je gebruik maakt van mengsels die de biodiversiteit vergroten, zoals NutriHerb. Dit is een gecertificeerd voederkruiden-grasmengsel. NutriHerb zorgt zowel boven de grond als onder de grond voor flink meer dierenrijkdom, zoals vogels, vlinders, wormen en bodembacteriën.

TIPS VOOR INZAAI IN HET NAJAAR

- Beoordeel je grasland uiterlijk in augustus via een FarmWalk.
- Bepaal daarna of graslandverbetering, vernieuwing of vruchtwisseling noodzakelijk is.
- Beoordeel de bodemanalyse.
- Elimineer via grondbewerking storende lagen in de bodem zodat de afwatering en de doorworteling verbeteren.
- Zaaï in als de grond voldoende vocht bevat en er neerslag verwacht wordt.

Lage milieubelasting

Daarnaast is het beleid van de overheid gericht op het verlagen van de milieubelasting. Voor grasland houdt dit bijvoorbeeld in: minder gewasbeschermingsmiddelen en minder CO₂ uitstoot. Voor jouw percelen betekent dit dat ze in de toekomst langer mee moeten gaan en toch een hoge opbrengst en kwaliteit realiseren. Ook hier is het mengsel Milkway•Meers een uitkomst. De rassen in het mengsel scoren hoog op standvastigheid. Dit betekent, geen kans voor onkruiden waardoor de oorspronkelijke samenstelling lang behouden blijft en gewasbeschermingsmiddelen en scheuren achterwege kunnen blijven. ■

Bouwplan voor grasland met meerdere mengsels

Welke combinatie grasmengsels het beste past is voor ieder bedrijf verschillend. Maar dat een mix van producten het beste resultaat oplevert geldt voor iedere veehouder.

Als voorbeeld dit melkveebedrijf. De beste keuzes voor deze veehouder zijn:

- Milkway•Smakelijk: Beste mengsel voor beweiding.
- Milkway•NutriFibre: Oogstzekere maaiweides, ook op de droogte gevoelige gronden.
- Tornado 2: In rotatie met mais. Maximale ruwvoer productie én verbeteren bodemvruchtbaarheid.
- NutriHerb Engels: Voor biodiversiteit.

■ **Beweiding:**
Milkway•Smakelijk

■ **Rotatie:**
Tornado 2

■ **Maaien:**
Milkway•NutriFibre

■ **Biodiversiteit:**
NutriHerb Engels

Beweiden na de zomer? Laat je koeien lekker toppen!

Najaarsgras is eiwitrijk waar de koeien prima melk van kunnen geven. Wel vraagt het gras extra aandacht om het smaakvol te houden voor je koeien. Grasspecialist en weidecoach Mark Jan Vink geeft tips: "Laat je koeien vooral lekker toppen!"

□ TEKST **Mark Jan Vink**

Najaarsgras bevat vaak een flinke dosis eiwit. Er is veel mineralisatie in de grond waardoor stikstof beschikbaar komt. Samen met de relatief hoge bodemtemperatuur neemt het eiwitgehalte in het gras toe. Wanneer je dit eiwit maximaal benut, geven je koeien er goed melk van met een prima eiwitgehalte en kun je besparen op de aankoop van eiwitgrondstoffen.

Neus niet aan de kont

Mark Jan Vink weet waarover hij praat als het over najaarsgras gaat: "De neus van de koe zit aan kop, niet aan de kont", zegt de grasspecialist van Barenbrug, die daarnaast ook Weidecoach is. Vink geeft daarmee aan dat de smaak van gras in het najaar belangrijk is voor een hoge opname. Onderin het gras kunnen zich bruine,

halfvergane grassprietten bevinden die het gras een muffe smaak geven. Door te voorkomen dat je koeien daarvan eten, zal de opname op een hoog niveau blijven. "Laat daarom je koeien het najaarsgras lekker toppen", zegt Vink. "Om in de herfst een hoge kwaliteit gras te telen, kun je volgens hem in de zomer hierop anticiperen. Met een uitgekiend beweidings- en maabeleid, waarbij je met regelmaat de weide schoonmaait, blijft het gras fris. Vink adviseert koeien te weiden als het najaarsgras 12 centimeter hoog staat. Uitscharen kan wanneer het gras 8 centimeter hoog staat. "In de meeste gevallen betekent dit elke dag een nieuw stukje weide geven aan je koeien." Bijkomend voordeel van deze beweidingsstrategie is ook dat de hergroei van gras niet vertraagt.

Aanlengen met water

Om het gras vitaal te houden en beter bestand tegen schimmelaantasting, is het volgens de grasspecialist raadzaam nog een kleine kunstmestgift (stikstof en/of kali) uit te voeren. Dat kan tot en met 15 september. Wanneer je drijfmest uitrijdt is het advies de drijfmest aan te lengen met water (een deel water, twee delen drijfmest). Het gras neemt de aanwezige stikstof beter op en ruikt niet naar mest. "Je koeien zullen daardoor het gras veel beter blijven vreten." Als de weides kaal zijn, of wanneer het weer te slecht wordt, kun je de weides doorzaaien. Dat kan volgens Vink de gehele maand oktober en de laatste jaren zelfs nog in november.

**'Inscharen bij
12 centimeter,
uitscharen bij
8 centimeter'**

MILKWAY•NUTRIFIBRE:

ROBUUST EN SMAKELIJK

In Milkway•NutriFibre combineert Barenbrug de nieuwste generatie fijn én zachtbladig rietzwenk met timothee. Deze nieuwe generatie rietzwenkcrassen scoren nog beter op smaak, roestresistentie en bladgezondheid. De afgelopen jaren zijn hier flinke stappen in gezet en is de samenstelling van Milkway•NutriFibre aangepast. Dit mengsel is daarmee geschikt voor maaien én beweiden en geeft naast een hoge opbrengst per hectare ook een zeer smakelijk gewas.

Barenbrug heeft een speciaal mengsel ontwikkelt dat kiemt bij een bodemtemperatuur van 6 graden Celsius of meer, namelijk Milkway•Doorzaai. Doorzaaien in combinatie met wiedegeen voorkomt dat straatgras en ruwbeemd zich massaal in je weiland vestigen. Deze onkruidgrassen groeien het hele jaar door en maken ook het hele jaar zaad. Ze zijn echter minder standvastig. Door in het najaar door te zaaien, staat er in het voorjaar weer een hoge kwaliteit gras in het weiland, waarmee je het hele jaar je voordeel mee kunt doen.

Energie beschikbaar stellen

Om het najaarsgras goed tot zijn recht te laten komen, is het belangrijk om tijdig met je voeradviseur te overleggen, zegt Vink. Zoals gezegd is najaarsgras rijk aan eiwit. Dit eiwit wordt pas goed benut als de koe ook voldoende energie binnenkrijgt. "Het ureumgetal is hierbij een goede raadgever. Het ideale ureumgehalte voor in het najaar ligt tussen de 20 en 25. Samen met je voeradviseur kun je het ruwvoer en krachtvoer afstemmen op een maximale eiwitbenutting." ■

KLAVER VOOR MEER SMAAK

Als het aan de koe lag, dan koos ze voor een grasklaverweide. Zeker in het najaar. Klaver levert extra stikstof aan het gras, waardoor het gewas gezond blijft en kroonroest minder kans krijgt. Met klaver is ook je najaarsgras smakelijk voor je melkvee en ben jij verzekerd van een hoge opname.

Barenbrug heeft verschillende klavermengsels in haar assortiment. Kijk voor een overzicht op de website barenbrug.be/klaver ■

Snelle veldbedekking met minder zaden

Een goede groenbemester heeft het veld snel dicht waardoor onkruid geen kans krijgt. Met SoilCover lukt dat. De turbozaden kiemen snel waardoor je met minder zaden de bodem bedekt. Hiermee produceer je zelfs na een late maisoogst veel organische stof.

□ TEKST Tom Niehof

Het zaaien van SoilCover slaagt altijd. Vanaf de zomer tot laat in het najaar kun je dit mengsel zaaien. De 'turbozaden' kiemen zelfs al bij een bodemtemperatuur van 6 graden Celsius en de plantjes blijven bij lage temperaturen doorgroeien. In maart heeft SoilCover de hoogste opbrengst van alle gewassen. Barenbrug heeft speciaal voor dit mengsel rassen geselecteerd met de hoogste kiemenergie. Na tien dagen is 90 procent van het zaad gekiemd. Bij andere rassen is na tien dagen gemiddeld 40 procent van het zaad gekiemd. Deze rassen hebben een super kiemkracht, vestigen zich snel en geven een uitstekende jeugdgroei waardoor SoilCover tot half november gezaaid kan worden en alsnog een hoge opbrengst geeft.

SoilCover is financieel altijd interessanter dan elke andere groenbemester

Groeit door in de winter

De voorsprong die het gewas heeft in het najaar dankzij de snelle kieming en vestiging betaalt zich uit in het vroege voorjaar. In maart heeft het gewas al een flinke voorsprong op de drogestofopbrengst ten opzichte van andere groenbemers. Hiermee behaal je een maximale organische stof voor een succesvolle volgteelt.

DE VOORDELEN VAN SOILCOVER OP EEN RIJ

- Lagere kosten per hectare
- Vroeg in het voorjaar en hoge drogestofopbrengst
- Snelle kieming en vestiging bij late inzaai
- Sterke gewasontwikkeling
- Houdt in het voorjaar makkelijk vocht vast voor de volgteelt

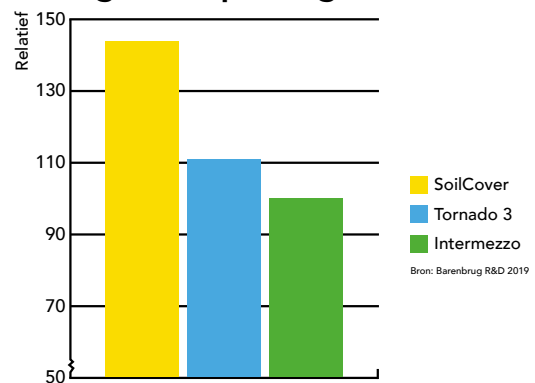
Weinig zaai zaad nodig

SoilCover wordt gezaaid met een dichtheid van slechts vierhonderd zaden per vierkante meter. Hiermee heb je al ruim voldoende sterke planten voor een volvelds gewas. We hebben de zakken speciaal samengesteld zodat je per hectare één zak van 21 kg nodig hebt. Dit geeft hetzelfde resultaat als 35 tot 40 kg Italiaans raaigras per hectare. Het zaaien van SoilCover is daarmee altijd interessanter dan elke andere groenbemester.

Vanggewas voor stikstof

SoilCover is een uitstekend vanggewas voor stikstof en levert door zijn uitgebreid wortelstelsel veel organische stof aan je bodem terug. Daarnaast houdt SoilCover meer vocht vast in de wortels dan bijvoorbeeld rogge of andere graansoorten. Dit is met name een voordeel tijdens een droog voorjaar. De jonge maisplantjes maken dan dankbaar gebruik van het nog aanwezige vocht. ■

Drogestofopbrengst eind maart

Een proef met tijdelijke grassen en groenbemers laat afgelopen voorjaar zien wat het effect van verschillende grassen is op de beginontwikkeling en wintergroei.

Meer voordelen met kruiden dan alleen biodiversiteit

Het grootste voordeel van kruiden in grasland? Meer bijen en insecten, roepen velen. Maar kruiden hebben meer voordelen dan de biodiversiteit. Wat denk je van een uitstekende tolerantie tegen droogte en een hogere melkproductie?

□ TEKST **Astrid van den Brink**

Je hebt het de laatste jaren wellicht meegemaakt: de strijd in droge zomers om voldoende ruwvoer te telen voor het winterrantsoen. Met inzet van het grasvoederkruidenmengsel NutriHerb is het makkelijker om je drogestofopbrengst op peil te houden. De intensieve en diepe wortels van kruiden benutten het vocht in de bodem maximaal. Daarnaast resulteert de goede bodembedekking door de klavers in een geringe verdamping vanuit de bodem. Hierdoor is beregening niet nodig. Dit scheelt veel arbeid en draagt daarnaast bij aan een duurzame landbouw.

Uitstekende voederwaarde en opbrengst

Wie denkt dat hij op voederwaarde en opbrengst inlevert met kruidenrijk grasland heeft het mis. De voederwaarde van NutriHerb varieert tussen 910 en 960 VEM en een ruw eiwit van 150 tot 210 gram per kg droge stof over meerdere snedes in meerdere jaren. Een onderzoek van het Louis Bolk instituut in Nederland laat in een droog jaar als 2019 zien dat NutriHerb 20 procent meer droge stof produceert dan een standaard BG3-mengsel met minder meststoffen.

Hogere melkproductie

De hoge opname en benutting van NutriHerb heeft als resultaat dat koeien meer melk produceren. Dit was ook de conclusie van het onderzoek van hogeschool Aeres in Dronten (NL). Zij vergeleken tijdens meerdere beweiding rondes de melkproductie van koeien die NutriHerb met rietzwenk kregen t.o.v. van koeien die uitsluitend beweiden op een perceel met Engels raigras.

Kies het NutriHerb-mengsel dat bij jou past

Vind je kwaliteit belangrijker dan opbrengst, dan adviseren wij om te kiezen voor NutriHerb Engels. In dit mengsel heeft het gras iets meer de overhand en is de verhouding in het veld ongeveer twee derde deel gras en een derde deel kruiden. Hoewel je voederkruiden

beter niet kunt zaaien op percelen met een hoge onkruiddruk, kun je bij twijfel het beste kiezen voor NutriHerb Engels. Is opbrengst je belangrijkste speerpunt, dan ben je beter af met NutriHerb rietzwenk. In het mengsel NutriHerb rietzwenk krijgen kruiden beter de kans zich te vestigen en is de verhouding tussen gras en kruiden 50/50.

Voederkruiden doorzaaien? Dat kan!

En andere optie is om eerst je grasland in orde te maken en op een later tijdstip de kruiden door te zaaien. Het beste resultaat behaal je als je perceel laat doorzaaien met een strokenfrees. Meer informatie hierover lees je op barenbrug.be/milkway.

Download de teelthandleiding

Inzaaien en onderhouden van grasvoederkruiden vraagt om speciale aandacht. Daarom hebben we een uitgebreide teelthandleiding voor je gemaakt. Deze kun je downloaden barenbrug.be/veehouderij/teelthandleidingen. ■

Zetmeelverlies grootste probleem bij conservering mais

Mais is een hoogwaardig ruwvoer dat veel energie levert. Mais is in het rantsoen een zeer goede aanvulling om (onbestendig) eiwit te benutten. Maar hiervoor is wel zetmeel nodig. Uit een onafhankelijk onderzoek van ruwvoeradviesbureau Groeikracht is gebleken dat er in het proces tussen het hakselen en voeren van de mais veel zetmeelverlies optreedt. Dit is te voorkomen door gebruik te maken van een inkuilmiddel.

□ TEKST **Harmen van der Sluis**

Voor het onderzoek is in september 2018 een veld mais gehakseld met 40 procent droge stof, 37 procent zetmeel en een bovengemiddelde drogestofopbrengst voor dat jaar. Het veld is gehakseld met een hakselaar waarbij de gehakselde mais direct in een balenpers werd geblazen. Op deze manier kon er onderzoek worden gedaan naar verschillende bacteriestammen in dezelfde mais. Aan de hand van meerdere parameters is de kwaliteit van de mais gedurende de conservering en na het openen van de balen onderzocht. Er zijn verschillende inkuilmiddelen onderzocht, waaronder de drie Bonsilage producten voor maïskuilen.

10 procent zetmeel verlies zonder inkuilmiddel

Wanneer je geen inkuilmiddel toevoegt, verliest de ingekuilde mais gedurende de conservering 10

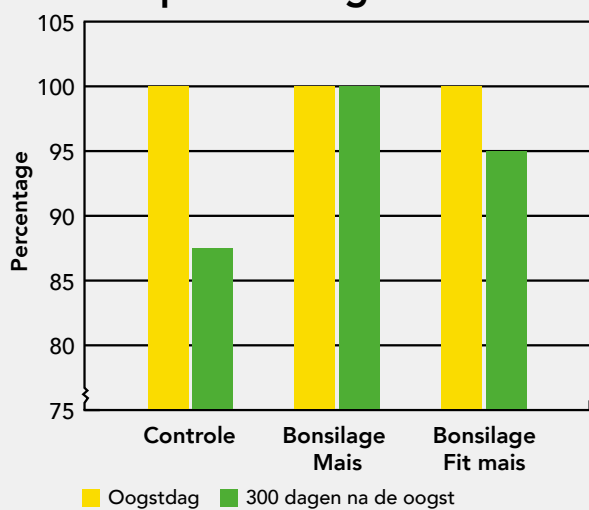
procent van het zetmeel, concludeert Gerard Abbink, ruwvoerspecialist bij Groeikracht. Abbink: 'Zetmeel is de belangrijkste grondstof van mais. Bij het inkuilen van 10 hectare mais verlies je dus tijdens de conservering 1 hectare aan zetmeel. Daarom kan een inkuilmiddel in de mais altijd uit.'

Geen zetmeel verlies met Bonsilage Mais

Bonsilage Mais bevat zowel melkzuur- als azijnzuurvormende bacteriën. Broei wordt geremd en de melkzuurbacteriën versnellen de conservering en remmen daarmee de gist- en schimmelvorming. Hierdoor krijgen verkeerde microben geen kans en wordt er geen zetmeel afgebroken. Dat resultaat kwam naar voren in het onderzoek waarbij na driehonderd dagen nog steeds minimaal zetmeelverlies werd waargenomen. Hiermee behaal

Verloop zetmeelgehalte

Bron: Onderzoek Groeikracht 2018/19

In bovenstaande figuur zijn verschillen te zien in het zetmeelgehalte. Op de oogstdag was het zetmeelgehalte nog 100 procent (geen verliezen). Vervolgens zijn er op verschillende momenten monsters genomen om te kijken hoe de zetmeelverliezen waren. Daaruit bleek na driehonderd dagen dat de onbehandelde mais (controlegroep) ruim 10 procent verlies had. De mais behandeld met Bonsilage Mais had minimaal verlies en de mais behandeld met Bonsilage Fit mais had weinig verlies.

je als maisteler een maximaal resultaat namelijk het telen van energie zonder zetmeelverliezen.

Bonsilage Speed mais maakt voeren na veertien dagen mogelijk

Bonsilage Speed mais bevat een unieke bacteriestam die het mogelijk maakt om al na veertien dagen voldoende zuurvorming te krijgen voor een optimale conservering en maximale broeieremming. In een kuil zonder inkuilmiddel is hier gemiddeld acht weken de tijd voor nodig. Bonsilage Speed mais heeft na veertien dagen bij het openen een uitzonderlijk lange stabiliteit van 81 uur vergeleken met de controle mais die 48 uur stabiliteit liet zien. Aandachtspunt is echter wel dat er na driehonderd dagen zetmeelverliezen optreden die vergelijkbaar of meer zijn dan die van onbehandelde mais.

Daarom gaf Abbink de volgende tip: als je niet tot januari door kunt voeren met de oude maisoogst, maak dan een kleine apart kuiltje om maximaal drie maanden na de oogst van te voeren. Deze kun je veertien dagen na de oogst al voeren als deze behandeld is met Bonsilage Speed mais. De rest van de

mais kan dan behandeld worden met Bonsilage Mais of Bonsilage Fit mais en deze kuil kan vervolgens drie maanden dicht blijven. Zo haal je het maximale uit je maisoogst, ook in het geval van ruwvoertekorten!

Bonsilage Fit mais zorgt voor 320 kg propyleenglycol per ha

Bonsilage Fit mais bevat melkzuur- en azijnzuurvormende bacteriën en zorgt hiermee voor een optimale conservering, maximale broeieremming en verbetert daarnaast primair de gezondheid en welzijn van melkkoeien door propyleenglycol aan te maken. Hierdoor verbetert de verhouding tussen melkzuur, azijnzuur en propyleenglycol wat resulteert in een verbeterde penswerking. Het risico op pensverzuring en slepende melkziekte neemt af en hierdoor halen koeien een hogere levensproductie.

In het onderzoek kwam naar voren dat één potje Bonsilage Fit mais na driehonderd dagen wel 715 kg propyleenglycol heeft aangemaakt. Omgerekend op rantsoenniveau betekent dit bij 8 kg droge stof uit mais 145 gram propyleenglycol per koe per dag. ■

MAAK EEN DOELGERICHTE KEUZE

Uit het onderzoek is gebleken dat de inkuilmiddelen doelgericht ingezet kunnen worden. Bonsilage Mais is met een minimaal zetmeelverlies het inkuilmiddel om verliezen te beperken, Bonsilage Fit mais is uniek met zijn vorming van propyleenglycol en met Bonsilage Speed mais kan een maistekort snel worden opgelost. Ga je voor minimaal verlies, maximale koegezondheid of voor snel voeren? Maak een doelgerichte keuze voor het beste resultaat. ■

Combineer de voordelen van klaver

Er zijn veel soorten klavers, ieder met zijn eigen goede eigenschappen en mogelijkheden. Daarom heeft Barenbrug verschillende klavermengsels. Nieuw in het assortiment is ProtaFix: een mix van vier soorten eenjarige klavers die een boost geven aan de opbrengst van je grasland binnen tien weken.

□ TEKST Will van Hoof

De belangstelling voor klaver neemt toe nu eigen eiwit telen belangrijker wordt. Klavers binden stikstof uit de lucht en zetten dit onder andere om in extra eiwit. De stikstof die klaver zelf niet gebruikt, komt ten goede aan het gras. Met minder drijfmest en kunstmest levert een weide zo toch een hoge opbrengst met veel eiwit.

Veel soorten klavers

Klaver is er vele soorten en maten. De bekende soorten zijn rood en wit. Daarnaast heb je er nog veel meer, die je bijvoorbeeld kunt indelen o.b.v. levensduur. Met rode klaver kun je tot 350 kilogram stikstof uit de lucht binden en hiermee steekt rode klaver boven alle andere klavers uit. Het gewas is in een jong stadium geschikt voor beweiding, echter het kan slecht tegen vertrapping. Dit is de reden dat je rode klaver het beste kunt inzetten voor je maaibeides. Witte klaver is kleiner. Deze klaversoorten kunnen goed tegen beweiden en leggen per hectare 150 tot maximaal 200 kilogram stikstof vast. Witte klaver is onder te verdelen in drie soorten waarbij de bladgrootte het uitgangspunt is (klein, middel, groot).

Grofweg kan gesteld worden, hoe kleiner de klaver, hoe langer de levensduur. De groei van klaver is van veel omstandigheden afhankelijk. Denk daarbij onder andere aan de bodemgesteldheid (droog/nat), pH, de eventuele kunstmestgift, kali- en fosfaatvoorziening en natuurlijk ook het graslandgebruik. Omdat de omstandigheden en het gebruik sterk wisselen, kiest Barenbrug verschillende klavermengsels.

Klaver voor maaibeides

Het mengsel Duet bestaat uit rode klaver en witte cultuurklaver en is geschikt voor maaibeides. Rode klaver verdeelt zich goed over het perceel en levert ten opzichte van witte klaver meer stikstof aan de grasplant. Om de stikstoftoevoer ook op langere termijn te waarborgen is witte klaver toegevoegd aan het mengsel. Dit gewas stoelt meer uit en zodra de rode klaver verdwijnt neemt het de rol over en voorkomt hiermee dat er bemestingsproblemen ontstaan. Door Duet is het mogelijk om bij lage stikstofgiften een smakelijk, hoogproductief en eiwitrijk gewas te winnen.

Klaver voor beweiden en maaien

Quartet is een samenstelling van witte klavers met verschillende bladgroottes. Het klavermengsel is geschikt voor zowel beweiding als maaien doordat het erg standvastig is. Quartet is ervoor bedoeld om blijvend grasland te voorzien van blijvende klavers, zodat stikstofvoorziening verbetert en de kunstmestgift beperkt kan worden. Met Quartet heb je van alle klavermengsels het langste profijt.

Klaver voor snel veel ruwvoer

Nieuw in het assortiment van Barenbrug is ProtaFix. Dit klavermengsel met de unieke combinatie van vier eenjarige klaversoorten zorgt in korte tijd voor extra ruwvoer, extra eiwit en extra stikstofvastlegging. De sub-terrane klaversoort Balansa staat bekend om zijn hoge productie, met name onder wat nattere omstandigheden (herfst/winter) gecombineerd met een excellente voederwaarde. De Perzische klaver past met name goed in droge omstandigheden en is de beste stikstofbinder onder de klavers. Doordat er een verscheidenheid aan klaversoorten in dit mengsel zitten, is de slagingskans groot. Wil je een extra boost geven aan je grasland zodat je zelf dit najaar een grote ruwvoerbrenghst hebt? Zaai dan dit najaar ProtaFix gemengd met graszaad in je weide. ■

PROTAFIX: VOOR SNEL EXTRA RUWVOER

ProtaFix - met hierin vier eenjarige klaversoorten, is ideaal om ruwvoertekorten aan te vullen én geeft een maximale stikstofvastlegging (fixatie).

SAMENSTELLING:

Perzische klaver
Inkarnaat klaver
Alexandrijnse klaver
Balansa klaver

Zaaihoeveelheid:

10 tot 15 kg per hectare

Zaaiperiode:

april - half september

Zaaidiepte:

0,5 - 1 centimeter

Nieuw

C O L U M N

Wachten op najaarsgras

Op het ouderlijke bedrijf zaten we er vaak helemaal niet op te wachten, najaarsgras. De populairste geur van het platteland is die van vers gemaaid gras. Echter, nu is die geur in het najaar vaak helemaal niet vers, eerder wat muffig. Als je dan in oktober nog eens een ronde moest maken over een aantal percelen, werd de opbrengst daarvan in een apart kuiltje gedrukt. Of in ronde balen die na enkele weken al niet zo rond meer leken, want te nat. Goed voor de pinken...

Liever kwam je er daarna niet meer bij in de buurt, want eigenlijk wist je dat de pinken ook helemaal niet zaten te wachten op die baaltjes najaarsgras. Sneed je er eentje in de ochtend open, werd je daar de rest van de dag aan herinnerd door de geur. Die geur had met de geur van vers gemaaid gras al helemaal niets meer van doen. Dat wisten die pinken maar al te goed! Vaak lagen deze balen of het bultje niet eens bij ons op het erf. Nee, vaak nog op het perceel, aan de weg, halverwege de buurman, als stille hint. In het meest positieve geval zat die krapper dan wij in het voer, dus mocht hij wat kunnen gebruiken...

Deze perceptie van najaarsgras doet de mogelijkheden ervan en de inspanning ervoor geen recht. Wil je lagere voerkosten en meer eiwit uit eigen teelt, dan moet het najaarsgras tot meerwaarde worden gebracht. Met de pinkenbultjes van weleer komen we niet meer weg. Najaarsgras kan met prima VEM-waardes en ruw eiwitgehaltenes gewonnen worden. Vers is de benutting optimaal, zeker als de geur fris blijft. Denk daaraan bij het sturen van bemesting en weideresten. Ingekuild is het zaak goed te conserveren en een schoon product te winnen. Met het juiste inkuilmiddel is hier veel te verdienen, dan blijft de verse geur.

Nu in 2020 stevenen we af op het derde droge jaar op rij, hebben we onzekere melkprijzen door COVID-19, stikstofdiscussies en beperkende voermaatregelen. Voor de melkveehouderij is het wederom een jaar met extremen. Hoe kan ik de koeien goed gevoerd te krijgen? Wat heb ik zelf aan voer beschikbaar? De eerste en tweede snede zijn veelal van goede kwaliteit geweest, maar ongewoon krap in hoeveelheid. Ruwvoerposities staan onder druk. Reden temeer om goed aandacht te besteden aan de latere snedes dit jaar. Goed voor extra eiwit van eigen land en goed voor de portemonnee.

Laat dat najaarsgras maar komen!

Christiaan Heijink
Verkoop leider voedergrassen

BARENBRUG BELGIË
UILENSTRAAT 155A
9100 SINT-NIKLAAS

PB-PP | B-53
BELGIE(N)-BELGIQUE

Make Life Beautiful

Het verbeteren van de gezondheid van melkvee, het stimuleren van biodiversiteit, het vergroten van de hoeveelheid organische stof maar ook het genieten van het prachtige Vlaamse landschap tijdens een fietstochtje. Gras is van grote waarde. Wij doen er alles aan om hier, samen met u, duurzaam van te profiteren.

Wij zijn namelijk elke dag op zoek naar nog innovatieve grasoplossingen. Dit doen we door met u in gesprek te blijven. Uw gedrevenheid gecombineerd met onze kennis van

de nieuwste technologieën, maakt dat we al 116 jaar de mooiste producten maken. We schuwen niet om tijdens deze zoektocht af te stappen van de gebaande paden. Tja, soms liggen de beste ideeën daar waar je ze niet verwacht. Eén ding is hierbij zeker; het belang van u als gebruiker van ons gras staat altijd centraal.

Bij Barenbrug geloven wij erin dat met het maken van kleine stapjes we groeien naar een groene, duurzame wereld. Stapt u met ons mee?

 BARENBRUG

Make Life Beautiful

